

Rozwój rynku: Sól siarka ziemie kamienie (CN 25) — 2015–2025

Wstęp

Dział 25 Nomenklatury Scalonej obejmuje szeroki wachlarz podstawowych surowców mineralnych: sól, siarkę, ziemie, kamienie, materiały gipsowe, wapno i cement. W latach 2015–2025 handel zagraniczny Unii Europejskiej tymi produktami przeszedł głęboką przemianę. Łączna wartość eksportu pozostała niemal bez zmian (4,08 → 4,14 mld EUR, +1,3%), podczas gdy wolumen dostaw poza UE skurczył się o ponad jedną czwartą (–26,8%). W tym samym czasie import podskoczył o 44,4% wartościowo i o 53,0% ilościowo, generując ponad dwudziestokrotny wzrost deficytu (z –86 mln do –1,88 mld EUR) Ogólny obraz wymiany. Niniejszy raport analizuje trzy główne siły stojące za tą dynamiką: rozjeżdżanie się trendów wartości i wolumenu, geograficzną reorientację i koncentrację rynków oraz falę szoków cenowych, które ujawniły wrażliwość łańcuchów dostaw.

Gwałtowny wzrost importu przy stagnacji eksportu – pogłębiający się deficyt surowcowy UE

Wartość unijnego eksportu utrzymała się na stabilnym poziomie dzięki silnemu wzrostowi cen, mimo drastycznego spadku wolumenu.

Eksport minerałów z UE do reszty świata praktycznie nie zmienił się wartościowo, oscylując wokół 4 mld EUR, z przejściowym dołkiem 3,28 mld EUR w pandemicznym 2020 r. Ogólny obraz wymiany. Fizyczny wolumen wysyłany za granicę stopniał z 58,7 do 43,0 mln ton. Tę rozbieżność tłumaczy gwałtowny wzrost jednostkowej ceny eksportowej: z 69,6 EUR/t w 2015 r. do 96,3 EUR/t w 2025 r. (+38,4%). Oznacza to, że europejscy producenci nauczyli się dostarczać mniej towaru o wyższej wartości jednostkowej – przede wszystkim drogiej soli, gipsu i kamieni blocznych, przy jednoczesnym wycofywaniu się z masowego eksportu cementu (więcej w dalszych sekcjach).

Import surowców mineralnych pobił historyczne rekordy napędzany ogromnymi dostawami kruszyw i cementu.

Po stronie przywozu dynamika jest odwrotna. Łączna wartość importu wzrosła z 4,17 mld EUR do 6,02 mld EUR, a ilość z 54,9 do 84,0 mln ton. Cena jednostkowa importu obniżyła

się nieznacznie (z 75,9 do 71,7 EUR/t, -5,6%), choć w 2022 r. przejściowo sięgnęła 90,7 EUR/t. Lwią część tego wolumenu stanowią dwa segmenty: kruszywa, żwir i kamień łamany (CN 2517) – przywóz wzrósł z 20,8 do 38,8 mln ton – oraz cement (CN 2523) – skok z 2,6 do 14,2 mln ton. Struktura produktowa. Oznacza to, że UE coraz silniej opiera się na zewnętrznych dostawcach podstawowych materiałów budowlanych.

Luka handlowa zwiększyła się ponad dwudziestokrotnie, odzwierciedlając strukturalną zależność od zewnętrznych dostaw.

Efektom opisanych wyżej przeciwstawnych trendów jest dramatyczne pogorszenie salda obrotów. Deficyt w wysokości 1,88 mld EUR w 2025 r. kontrastuje z zaledwie 86 mln EUR w 2015 r. (-2082%). Największy ujemny wynik zanotowano w 2022 r. (-2,66 mld EUR), kiedy to ceny importu gwałtownie wystrzeliły, a gospodarka wciąż odbudowywała się po pandemii. Rosnący deficyt sygnalizuje, że surowce mineralne stały się obszarem, w którym samowystarczalność UE systematycznie maleje.

Przekształcenia geograficzne i koncentracja: od Turcji po Chorwację

Turcja umacnia pozycję głównego dostawcy, a Bośnia i Hercegowina odnotowuje najszybszy przyrost wartości.

W imporcie największym beneficjentem była Turcja – wartość dostaw wzrosła o 169,8% (z 394 do 1064 mln EUR), co uczyniło ją niekwestionowanym liderem wśród partnerów spoza UE. Główni partnerzy handlowi. Równie dynamicznie, choć z niskiej bazy, rozwijały się zakupy w Bośni i Hercegowinie (+344,9%, do 88 mln EUR). Norwegia (+51,8%) i Maroko (+29,2%) również zyskały na znaczeniu. Ukraina, mimo wojny, zwiększyła dostawy o 39% – po drastycznym załamaniu w 2022–2023 r. wartość importu w 2025 r. wróciła do 276 mln EUR, choć zmienność wolumenu pozostała bardzo wysoka (CV 0,30). Zmienność dostaw. Dostawy z Rosji, choć nieobecne w ścisłej czołówce, relatywnie zmalały – z 265 do 237 mln EUR, a ich zmienność plasowała się na podwyższonym poziomie (CV 0,39).

Wielka Brytania, Szwajcaria i USA pozostają kluczowymi rynkami eksportowymi, lecz Chiny i Izrael cechuje duża zmienność.

Po stronie eksportu największym odbiorcą pozostała Wielka Brytania (675 mln EUR, +43,3%), za nią Szwajcaria (371 mln EUR, +12,5%) i USA (364 mln EUR, +27,3%). Wyraźnie wzrosło znaczenie Norwegii (+56,7%), a Chiny, choć zwiększyły zakupy o 17,4%, wykazały duże wahania – po okresie boomu w latach 2017–2019 nastąpiło załamanie w 2020 r., po czym popyt odbudował się jedynie częściowo. Izrael odnotował spadek wartości o 19,0%, głównie za sprawą wahań popytu i gwałtownego skoku cen w 2022 r. (szok

+71,1%) Szoki cenowe. Ogólny wskaźnik koncentracji eksportu HHI wzrósł z 518 do 739 (+42,6%) Koncentracja rynków, co oznacza, że odbiorcy unijnych minerałów stali się wyraźnie bardziej skupieni na kilku kluczowych rynkach.

Wzrost koncentracji partnerów handlowych idzie w parze z wysoką specjalizacją małych państw członkowskich UE.

Również po stronie importu koncentracja mierzona HHI wzrosła z 641 do 761, odzwierciedlając dominację Turcji, Norwegii i Wielkiej Brytanii. Wewnątrz Unii największymi importarami (spoza UE) były Włochy, Holandia i Hiszpania, przy czym Hiszpania zwiększyła przywóz o 72,7%, a Holandia o 63,7% Główni reporterzy. W eksporcie przodowały Hiszpania, Włochy i Niemcy, jednak najszybszy wzrost (+53,7%) odnotowała Holandia. Na mapie specjalizacji (2025 r.) wyróżniają się małe kraje: Chorwacja (RSCA 0,64), Łotwa (0,60) i Cypr (0,49) osiągają bardzo wysokie wskaźniki ujawnionej przewagi komparatywnej, wskazując, że handel tymi surowcami odgrywa w ich gospodarkach relatywnie dużą rolę Specjalizacja członków. Z drugiej strony Malta, Irlandia czy Węgry wykazują skrajnie niską specjalizację, co podkreśla zróżnicowanie struktur eksportowych wewnątrz UE.

Era szoków cenowych: jak wstrząsy 2021–2022 uwidoczniły wrażliwość łańcuchów dostaw

Rok 2022 przyniósł skokowy wzrost cen na kluczowych segmentach, od cementu po nawozy fosforanowe, w reakcji na kryzys energetyczny.

Dane o szokach cenowych ujawniają wyjątkowo burzliwy okres. W imporcie egipskim cena jednostkowa skoczyła o 65,4% w 2022 r., a udział tego szoku w wartości importu sięgał 4,3% Szoki cenowe. W przywozie z Maroka cena wzrosła o 54,2% i powróciła do poziomu bazowego już w 2023 r. Segment produktowy odślania skalę zjawiska: cena importowanych fosforanów (CN 2510) podskoczyła z 85 EUR/t w 2020 r. do 207 EUR/t w 2022 r., a cementu (CN 2523) importowanego z 59,5 do 76,6 EUR/t. W eksporcie sól (CN 2501) podrożała z 114 EUR/t w 2016 r. do 226 EUR/t w 2025 r., co więcej niż zrekompensowało spadek wolumenu Struktura produktowa. Te skoki są ściśle związane z gwałtownym wzrostem kosztów energii, która stanowi kluczowy składnik produkcji cementu, wapna i przetwórstwa soli.

Największą niestabilnością wolumenu importu charakteryzowały się dostawy z Białorusi, Egiptu i Ukrainy.

Współczynnik zmienności (CV) wolumenu importu pokazuje, które kierunki dostaw były najbardziej nieprzewidywalne: Białoruś (0,62), Egipt (0,47) i Ukraina (0,30) Zmienność do-

staw. Przypadek Białorusi odzwierciedla załamanie się handlu po 2022 r. – import spadł z 3,0 do 0,6 mln ton – natomiast Egipt zwiększył wolumen z 1,2 do 3,4 mln ton, szczególnie dynamicznie w latach 2023–2025. Ukraina, po załamaniu do 2,1 mln ton w 2023 r., wróciła do 4,0 mln ton w 2025 r. Ta fluktuacja pokazuje, że UE pozostaje narażona na zakłócenia logistyczne i geopolityczne u kluczowych dostawców.

Eksportowe szoki cenowe dotknęły m.in. Izrael, Kamerun i Maroko, sygnalizując globalne napięcia podażowe.

W eksporcie z UE najbardziej spektakularne incydenty odnotowano w 2022 r.: dla Kamerunu cena skoczyła o 50,7% przy jednoczesnym załamaniu wolumenu (spadek o 60%), dla Izraela wzrost ceny wyniósł 71,1%, a dla Maroka w 2021 r. aż 81,2%. Szoki cenowe. W przypadku Kamerunu i Maroka szokom towarzyszyła późniejsza wysoka zmienność, co sugeruje utrzymujące się napięcia podażowe. Zdarzenia te zbiegły się w czasie ze światowym kryzysem energetycznym i logistycznym, który przeniósł się na rynki surowców mineralnych, uwypuklając rolę kosztów frachtu i energii w kształtowaniu cen eksportowych.

Wnioski

Handel UE produktami działu 25 przeszedł w ciągu dekady od pozycji względnie zrównoważonej do głębokiego deficytu strukturalnego. Z jednej strony eksport stawiał na jakość – rosnące ceny soli, gipsu i kamieni blocznych rekompensowały spadające ilości cementu i kruszyw. Z drugiej strony import, napędzany ogromnym popytem na materiały budowlane (kruszywa, cement), rósł w szybkim tempie, a kluczowymi dostawcami stały się Turcja, Norwegia i Bośnia i Hercegowina. Wzrosła koncentracja rynków zbytu i źródeł zaopatrzenia, a specjalizacja małych państw UE (Chorwacja, Łotwa) uwypukliła znaczenie tych surowców dla ich gospodarek. Wreszcie fala szoków cenowych lat 2021–2022 unaoczniała, jak wrażliwe są łańcuchy dostaw na globalne wstrząsy energetyczne. Dla decydentów oznacza to konieczność monitorowania koncentracji, dywersyfikacji źródeł i budowania odporności na zmienność cenową, zwłaszcza w segmencie materiałów strategicznych, takich jak fosforany i cement.

Wygenerowano 2026-07-24 na podstawie danych z tradedashboard.eu

Raport wygenerowany maszynowo: przyspiesza analizę człowieka, choć czasami może ją wprowadzić w błąd. Nigdy nie może jej w pełni zastąpić.

Jeśli potrzebujesz porady dotyczącej europejskiej polityki handlowej lub reprezentacji Twoich interesów w Brukseli, nie wahaj się skontaktować ze mną pod adresem support@tradedashboard.eu. Znajdziesz moje CV pod tym adresem.